

Pravni učinci stečaja potrošača pred sudom

Božo Prelević, dipl. iur.

U prošlom broju RiPup-a upoznali smo se sa zakonskim pravilima pokretanja postupka stečaja potrošača koja su na snazi od 1. siječnja 2016. i koja se odnose na prethodni izvansudski dio postupka koji se provodi pred savjetovalištima ustrojenim u Financijskoj agenciji. U ovom članku, autor nas upoznaje sa drugim dijelom postupka koji se, nakon neuspjeha sklapanja izvansudskog sporazuma potrošača i vjerovnika u savjetovalištu, provodi pred nadležnim Općinskim sudom. Stručni članak sadrži i primjer ispunjavanja obrasca izvansudskog sporazuma.

1. Uvod

Zakon o stečaju potrošača¹ (u nastavku teksta: Zakon) stupio je na snagu 1. siječnja 2016. U prošlom broju RiPup-a² upoznali smo se sa izvansudskim dijelom postupka stečaja potrošača, koji se radi njihove nesposobnosti za plaćanje, u cilju reprogramiranja njihovih obveza i omogućavanja ravnomjernog namirenja tražbina njihovih vjerovnika, prethodno provodi pred savjetovalištima koja se ustrojavaju u nadležnim podružnicama Financijske agencije (u nastavku teksta: FINA), ili drugim fizičkim i pravnim osobama koje su dobile dozvolu za otvaranje savjetovališta. U ovom stručnom članku upoznat ćemo Vas sa sudskim dijelom postupka stečaja potrošača koji se provodi pred nadležnim Općinskim sudovima.

Također, dajemo prikaz važnih zakonskih pravila kojima se udeuju pretpostavke i učinci oslobođenja potrošača od preostalih obveza nakon unovčenja njegove imovine i raspodjele prikupljenih sredstava vjerovnicima. Temeljem odredbi Zakona doneseno je niz podzakonskih propisa, čiji popis smo objavili u spomenutom stručnom članku objavljenom u prošlom broju RiPup-a, između kojih posebno treba izdvojiti Pravilnik o sadržaju i obliku obrazaca na kojima se podnose podnesci u izvansudskom postupku i postupku stečaja potrošača³ (u nastavku teksta: Pravilnik), koji je stupio na snagu 6. siječnja 2016. U međuvremenu su temeljem Zakona doneseni i objavljeni sljedeći novi podzakonski propisi:

- Pravilnik o polaganju stručnog ispita, obuci i usavršavanju povjerenika;
- Pravilnik o utvrđivanju liste povjerenika u postupku stečaja potrošača⁴;

Napominjemo kako se u postupku stečaja potrošača, ako Zakonom nije drukčije propisano, podredno primjenjuje Stečajni zakon⁵ (u nastavku teksta: SZ). U nastavku se najprije moramo podsjetiti definicije zakonskih pojmova stečajnog dužnika i stečajnog razloga bez čijeg poznavanja nije moguće pravilno razumijevanje zakonskih odredbi.

2. Stečajni dužnik i stečajni razlog

Postupak stečaja potrošača provodi se nad potrošačem kao stečajnim dužnikom. Radi toga je najprije potrebno utvrditi pojam stečajnog dužnika kako je određen Zakonom.

2.1. Potrošač kao stečajni dužnik

ističemo...

Postupak stečaja potrošača se provodi nad imovinom potrošača, pri čemu se pod potrošačem se, u smislu Zakona, podrazumijeva svaka fizička osoba koja sklapa pravni posao, ili djeluje na tržištu izvan svoje trgovačke, poslovne, obrtničke, ili profesionalne djelatnosti⁶.

Osim toga, potrošačem se, u smislu Zakona, smatra i fizička osoba obveznik poreza na dohodak od samostalne djelatnosti prema odredbama Zakona o porezu na dohodak⁷ i fizička osoba obveznik poreza na dobit prema odredbama Zakona o porezu na dobit⁸ ako istovremeno ispunjava sljedeće uvjete:

- nema više od 20 vjerovnika;

1 Nar. nov., br. 100/15 od 18. rujna 2015.

2 Prelević, Božo, stručni članak "Stečaj potrošača", RiPup br. 2/2016, str. 190.

3 Nar. nov., br. 2/16 od 5. siječnja 2016.

4 Objašnjenja su objavljena u Nar. nov., br. 12/16 od 5. veljače 2016.

5 Nar. nov., br. 71/15 od 29. lipnja 2015.

6 Čl. 4. st. 2. Zakona.

7 Nar. nov., br. 177/04, 73/08, 80/10, 109/11-Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 114/11, 22/12, 144/12, 43/13-Rješenje USRH, 120/13-Odluka i Rješenje USRH, 125/13, 148/13, 12/14-Rješenje USRH, 83/14-Odluka USRH, 143/14 i 136/15.

8 Nar. nov., br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13 i 143/14.

- obveze iz obavljanja djelatnosti ne prelaze iznos od 100.000,00 kuna;
- nema obveza iz radnih odnosa koje proizlaze iz obavljanja djelatnosti i;
- nad njom nije pokrenut predstečajni, ili stečajni postupak.

Kako navedene uvjete za otvaranje stečaja potrošača mogu ispuniti i obrtnici, treba istaknuti kako se nakon otvaranja postupka stečaja potrošača nad njegovom imovinom ne može se s uspjehom predložiti ni provesti predstečajni, ili stečajni postupak. Postupak stečaja može se, sukladno Zakonu, pokrenuti samo nad potrošačem u slučaju ispunjenja za to Zakonom predviđenog stečajnog razloga.

2.2. Stečajni razlog

ističemo...

Postupak stečaja potrošača može se otvoriti samo ako je potrošač nesposoban za plaćanje⁹.

U smislu zakonskih odredbi, pod nesposobnošću za plaćanje se podrazumijeva nemogućnost ispunjenja dospjelih novčanih obveza. Smatrat će se da je potrošač nesposoban za plaćanje ako najmanje 90 dana uzastopno ne može ispuniti jednu, ili više dospjelih novčanih obveza u ukupnom iznosu većem od 30.000,00 kuna.

Stečaj potrošača inače može završiti:

- izvansudskim postupkom (posredovanjem), ili
- sudskim postupkom (sudskom nagodbom, ili stečajem potrošača i razdobljem provjere ponašanja).

Kako smo o prethodnom, izvansudskom postupku stečaja potrošača koji se provodi pred nadležnim podružnicama FINA-e detaljno pisali u spomenutom prošlom broju RiPup-a, u nastavku dajemo samo kratki podsjetnik na ovaj dio ukupnosti postupka stečaja.

3. Izvansudski postupak

Prethodni, izvansudski postupak (posredovanje), pokreće potrošač ili svaki njegov vjerovnik, uz izričit pristanak potrošača zahtjevom na propisanom obrascu, a provodi ga posrednik u savjetovalištu FINA-e, ili druge osobe koje su dobile dozvolu za obavljanje poslova savjetovališta. Poslovnice FINA-e koje obavljaju poslove savjetovališta jesu:

- Podružnica Bjelovar, 43000 Bjelovar, Frana Supila 4;
- Podružnica Čakovec, 40000 Čakovec, O. Keršovanija 7;
- Podružnica Dubrovnik, 20000 Dubrovnik, Vukovarska 2;
- Podružnica Gospić, 53000 Gospić, Kaniška 4;
- Podružnica Karlovac, 47000 Karlovac, Pavla Vitezovića 1;
- Podružnica Koprivnica, 48000 Koprivnica, Opatička 1;
- Podružnica Osijek, 31000 Osijek, L. Jagera 1-3;
- Podružnica Požega, 34000 Požega, Trg Sv. Trojstva 19;
- Poslovnica Pula, 52100 Pula, Giardini 5;
- Podružnica Rijeka, 51000 Rijeka, F. Kurelca 3;
- Podružnica Sisak, 44000 Sisak, I. K. Sakcinskog 1;
- Podružnica Slavonski Brod, 35000 Slavonski Brod, Petra Krešimira IV. br. 20;
- Podružnica Split, 21000 Split, Mažuranićevo šetalište 24 b;
- Podružnica Šibenik, 22000 Šibenik, Perivoj L. Maruna 1;
- Podružnica Varaždin, 42000 Varaždin, Augusta Cesarca 2;
- Poslovnica Velika Gorica, 10410 Velika Gorica, Trg kralja Tomislava 33;
- Poslovnica Virovitica, 33000 Virovitica, Trg kralja Tomislava 3;

- Podružnica Vukovar, 32000 Vukovar, Olajnica 19;
 - Podružnica Zadar, 23000 Zadar, Ivana Danila 4;
 - Podružnica Zagreb, 10000 Zagreb, Ul. Grada Vukovara 70;
 - Poslovnica Zlatar, 49250 Zlatar, Gajeva 7.
- Potrošač, odnosno vjerovnik koji pokreće postupak može izabrati poslovnicu FINA-e u kojoj će podnijeti zahtjev za pokretanje izvansudskog postupka stečaja potrošača neovisno o prebivalištu.

Uz zahtjev se prilaže:

- popis imovine i obveza (na propisanom obrascu);
- dokaz o postojanju stečajnog razloga;
- isprave iz kojih proizlazi vjerojatnost postojanja tražbine (prilaže vjerovnik ako pokreće postupak);
- izričiti pristanak potrošača za provedbu izvansudskog postupka (prilaže vjerovnik ako pokreće postupak).

Svi obrasci bit će dostupni u prostorijama savjetovališta i na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova i na mrežnoj stranici središnjeg državnog portala¹⁰.

ističemo...

Troškovi izvansudskog postupka namiruju se iz položenog predujma kojeg uplaćuje podnositelj zahtjeva u iznosu od 300,00 kuna.

Ako je podnositelj zahtjeva potrošač može ga se osloboditi obveza uplate predujma na način i uz pretpostavke određene Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći¹¹.

Nakon uplate predujma i sastavljenog plana ispunjenja, savjetovalište bez odgode objavljuje poziv za sudjelovanjem, na mrežnoj stranici FINA-e, čime se dostava smatra obavljenom. Poziv za sudjelovanje savjetovalište pri tome se ne dostavlja osobno vjerovnicima te je na to dužno upozoriti potrošača, kao i na činjenicu da potrošač ima mogućnost samostalnog obavještanja vjerovnika o vremenu i mjestu kada su pozvani pristupiti u savjetovalište. Izvansudski postupak traje najduže 30 dana od dana sastanka navedenog u pozivu za sudjelovanje, s time da u iznimnim slučajevima savjetovalište može produljiti rok za dodatnih 30 dana ako:

- ocjeni da postoji mogućnost sklapanja izvansudskog sporazuma između potrošača i svih njegovih vjerovnika, ili
- su potrošač i svi njegovi vjerovnici suglasni da se izvansudski postupak produži.

Izvansudski sporazum sklopljen na propisanom obrascu između potrošača i vjerovnika:

- ima učinak izvansudske nagodbe;
- predstavlja ovršnu ispravu;
- nema pravnog učinka na vjerovnike koji ga nisu sklopili.

⁹ Čl. 5. st. 1. Zakona.

¹⁰ <https://gov.hr/moja-uprava/pravna-drzava-i-sigurnost/pravna-zastita/stečaj-potrosaca/1897>

¹¹ Nar. nov., br. 143/13 od 2. prosinca 2013.

Primjer – izvansudski sporazum**Obrazac 5.**

Podružnica Bjelovar, 43000 Bjelovar, Frana Supila 4
(naziv i adresa savjetovališta)

Klasa: UP - I/114/08/16-02/2016

Urbroj: Ur. br: 04-08-16-2016-60

Potrošač:

Hrvoje Hrvojić, OIB 87878787878, Zagrebačka, 44c, Bjelovar
(ime i prezime, OIB, adresa prebivališta/sjedišta)

i vjerovnici

1. Ana Anić, OIB 88888887777, V. Bakića 77c, Bjelovar
(ime i prezime/naziv, OIB, adresa prebivališta/sjedišta)

dana 8.3.2016.

sklapaju na temelju članka 20. Zakona o stečaju potrošača pred
posrednikom Leopoldinom Poldi
(ime i prezime posrednika)

IZVANSUDSKI SPORAZUM

koji ima učinak izvansudske nagodbe i predstavlja ovršnu ispravu.

Stranke suglasno utvrđuju način ispunjenja obveza potrošača
na sljedeći način:

Potrošač

Hrvoje Hrvojić, OIB 87878787878, Zagrebačka, 44c, Bjelovar
(ime i prezime, OIB, adresa prebivališta/sjedišta)

I. dužan je vjerovniku

Ana Anić, OIB 88888887777, V. Bakića 77c, Bjelovar
(ime i prezime/naziv, OIB, adresa prebivališta/sjedišta)

ispuniti obvezu povrata zajma

(vrsta obveze)

na način

da od ukupnog iznosa duga od 4.000,00 kuna vjerovniku Ani Anić iz Bjelovara, isplati iznos od 400,00 kuna u 4 mjesečna obroka od 100,00 kuna, s time da prvi obrok dospijeva 30. ožujka 2016., a zadnji 30. lipnja 2016., uz ugovornu kamatu od nula posto, sa zateznom kamatom zateznim kamatama koje teku od 2. svibnja 2012. do isplate, po stopi koja se do 31. srpnja 2015. određuje za svako polugodište uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena, a od 1. kolovoza 2015. do isplate po stopi koja se određuje za svako polugodište uvećanjem prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu za tri postotna poena, u roku od 15 dana.

(opseg i način ispunjenja obveze, rok ispunjenja, uvjet, ugovorna kamata, zatezna kamata, datum od kojeg kamata teče, kamatna stopa itd.)

Potpisom na ovom izvansudskom sporazumu posrednik potvrđuje da je izvansudski sporazum sklopljen pred ovlaštenim savjetovalištem i uz sudjelovanje posrednika.

Izvansudski sporazum ima učinak izvansudske nagodbe i predstavlja ovršnu ispravu.

Izvansudski sporazum nema pravnog učinka na vjerovnike koji ga nisu sklopili.

Nakon što su stranke pročitale tekst izvansudskog sporazuma, suglasnost s njegovim sadržajem potvrđuju vlastoručnim potpisima.

Ovaj izvansudski sporazum sastavljen je u 3 jednaka(ih) primjerka od kojih jedan primjerak zadržava savjetovalište, a po jedan stranke.

U Bjelovaru, dana 8.3.2016.

Leopoldina Poldi
Ime i prezime posrednika

Hrvoje Hrvojić
Ime i prezime potrošača

Ana Anić
Ime i prezime/naziv vjerovnika
Ime i prezime, funkcija ovlaštene osobe vjerovnika

Sklopanje izvansudskog sporazuma nije uspjelo ako neki od vjerovnika nakon objave poziva za sudjelovanje:

- izjavi da ne želi sudjelovati u izvansudskom postupku, ili;
- pokrene, ili nastavi postupak radi prisilnog ostvarenja svoje tražbine.

U takvom slučaju će savjetovalište potrošaču bez odgode izdati potvrdu o tome da pokušaj sklopanja izvansudskog sporazuma nije uspio. Nakon kratkog prikaza izvanudskog postupka, u nastavku damo analizu i prikaz dijela zakonskih odredbi koje uređuju sudski dio postupka stečaja potrošača.

4. Sudski postupak stečaja potrošača

Tijela postupka stečaja potrošača su:

- sud i
- povjerenik.

U nastavku se najprije upoznajemo sa nadležnostima i sastavom tih tijela.

4.1. Nadležnost i sastav suda**ističemo...**

U postupku stečaja potrošača isključivo je stvarno i mjesno nadležan općinski sud na čijem području potrošač ima prebivalište¹².

Nadležnosti suda detaljno se navode u čl. 30. Zakona. Prvostupanjski postupak pred sudom provodi sudac pojedinac, a drugostupanjski sud odlučuje o žalbi u vijeću koje čine tri suca. Sud može donositi odluke i bez usmene rasprave. U svakom slučaju sud po službenoj dužnosti utvrđuje činjenice koje su važne za postupak i radi toga može izvoditi sve potrebne dokaze, prikupljati obavijesti, obavljati uvid u odgovarajuće javne knjige, registre, upisnike i očevidnike.

4.2. Povjerenik

Sukladno čl. 31. st. 1. Zakona, za povjerenika može se imenovati osoba upisana na listu povjerenika za područje nadležnoga suda. Izbor povjerenika u postupku stečaja potrošača obavlja se metodom slučajnoga odabira s liste povjerenika za područje nadležnoga suda, sukladno navedenom Pravilniku o izboru povjerenika. Povjerenika imenuje sud rješenjem o otvaranju postupka stečaja potrošača.

Povjerenik je dužan pri ispunjavanju svojih dužnosti postupati s pažnjom dobrog stručnjaka. Povjerenik je dužan bez odgode unovčavati stečajnu masu u ime i za račun potrošača tako da uvijek pokuša postići najvišu cijenu stvari i prava te prikupljena sredstva raspo-

¹² Čl. 21. st. 1. Zakona.

dijeliti vjerovnicima razmjerno njihovim tražbinama. Na obavljanje dužnosti i odgovornost povjerenika na odgovarajući se način primjenjuju odredbe SZ-a ako Zakonom nije drukčije određeno. Nadzor nad radom povjerenika provodi sud, koji u svako doba rješenjem može razriješiti povjerenika ako svoju dužnost ne obavlja uspješno, ili ne poštuje odluke suda, ili odredbe Zakona.

4.2.1. Poseban račun povjerenika

Sukladno čl. 42. st. 1. Zakona, povjerenik je dužan otvoriti poseban transakcijski račun kod financijske institucije za svakog pojedinog potrošača nad kojim je otvoren stečaj u skladu s nalogom suda. Poseban račun povjerenik mora otvoriti najkasnije prvi dan nakon što ga je sud imenovao. Preko posebnog računa povjerenik može samo primiti uplate i obavljati isplate koje se odnose na upravljanje i raspolaganje stečajnom masom.

Sredstva s posebnog računa ne mogu biti predmetom ovrhe koja se provodi protiv povjerenika, a u slučaju stečaja, ili smrti povjerenika ne ulaze u njegovu stečajnu masu odnosno ostavinu. Povjerenik je dužan sve uplate koje se odnose na upravljanje i raspolaganje stečajnom masom imati odvojene od svoje imovine.

4.2.2. Nagrada za rad i naknada troškova

Povjerenik ima pravo na nagradu za svoj rad te na naknadu stvarnih troškova¹³. Nagradu povjereniku rješenjem određuje sud prema uredbi kojom Vlada Republike Hrvatske utvrđuje kriterije i način obračuna i plaćanja nagrade povjerenicima. Naknadu troškova sud određuje na temelju pisanoga, obrazloženoga i dokumentiranoga izvješća povjerenika.

Protiv navedenih rješenja pravo na žalbu imaju povjerenik, potrošač i svaki vjerovnik. U slučaju da je povjerenik razriješen zbog nesavjesnoga obavljanja dužnosti, nema pravo na nagradu, a sud će razriješenom povjereniku naložiti vraćanje nagrade koju je primio tijekom postupka.

4.3. Dostava sudskih pismena i donošenje odluka

4.3.1. Dostava sudskih pismena

Pismena se u postupku stečaja potrošača objavljuju putem mrežne stranice e-oglasna ploča sudova.

ističemo...

Sukladno čl. 25. st. 2. Zakona, smatra se da je dostava pismena obavljena istekom osmog dana od dana objave pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova.

Objava pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova smatra se dokazom da je dostava obavljena svim sudionicima i onima za koje Zakon propisuje posebnu dostavu.

U svakom sudu posebno za svakog potrošača vodit će se očevidnik pismena dostavljenih preko mrežne stranice e-oglasna ploča sudova u elektroničkom obliku prema vremenskom redoslijedu objave. Ovaj očevidnik je javan i mora biti dostupan zainteresiranim osobama tijekom cijeloga radnog vremena suda. Sudionici postupka mogu zatražiti da im se pismena dostavljaju na kućnu adresu, na adresu elektroničke pošte, ili u osobni korisnički pretinac, a dostava nema pravni učinak na tijek rokova propisanih ovim Zakonom.

¹³ Čl. 43. st. 1. Zakona.

4.3.2. Donošenje odluka

Odluke u postupku stečaja potrošača sud donosi u obliku rješenja i zaključka. Zaključkom sud izdaje nalog službenoj osobi, ili tijelu u postupku za obavljanje pojedinih radnji te odlučuje o upravljanju postupkom.

4.3.3. Pravni lijekovi

ističemo...

Sukladno čl. 27. Zakona, protiv rješenja donesenoga u prvom stupnju može se izjaviti žalba u roku od 15 dana od dostave prvostupanjskoga rješenja.

Žalba ne odgađa provedbu rješenja. Prvostupanjski sud dužan je žalbu podobnu za odlučivanje dostaviti drugostupanjskom sudu u roku od osam dana od njezina primitka.

Drugostupanjski sud dužan je o žalbi odlučiti najkasnije u roku od 60 dana od primitka žalbe, ako Zakonom nije drukčije određeno. Protiv zaključka nije dopušten pravni lijek. U postupku stečaja potrošača ne može se podnijeti prijedlog za ponavljanje postupka, a revizija se može izjaviti samo ako odluka drugostupanjskoga suda ovisi o rješenju nekoga materijalnopravnog ili postupovnopavnog pitanja važnog za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

4.4. Registar postupaka stečaja potrošača

Za potrebe Zakona ustrojava se javni Registar postupaka stečaja potrošača koji vodi ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa, a koji sadržava podatke o pokrenutim i zaključenim postupcima stečaja potrošača, kao i podatke o oslobođenju od preostalih obveza. Vođenje registra detaljnije je uređeno Pravilnikom o registru postupaka stečaja potrošača.

4.5. Stadiji sudskog postupka

Sudski postupak, neformalno se može podijeliti u dva stadija:

- pripremanje ročište – koje počinje razmatranjem plana ispunjenja obveza, a prihvaćeni plan ima učinak sudske nagodbe;
- otvaranje stečaja potrošača – do kojeg dolazi ako sud utvrdi postojanje stečajnoga razloga i ako na pripremnom ročištu nije prihvaćen plan ispunjenja obveza, pri čemu su moguće dvije odluke suda:
 - postoji imovina potrošača te sud donosi rješenje o otvaranju stečaja potrošača i imenuje povjerenika,
 - ne postoji imovina potrošača te sud donosi odluku o istovremenom otvaranju i zaključenju postupka, imenuje povjerenika i određuje razdoblje provjere ponašanja u trajanju od pet godina provjera ponašanja.

U nastavku analiziramo navedene stadije sudskog postupka, pri čemu započinjemo sa analizom zakonskih odredbi o pokretanju sudskog postupka.

4.6. Pokretanje postupka i pripremanje ročište

4.6.1. Pokretanje postupka

Postupak stečaja potrošača pokreće se na prijedlog potrošača¹⁴.

¹⁴ Čl. 44. st. 1. Zakona.

ističemo...

Prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača potrošač može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana izdavanja potvrde da pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma nije uspio¹⁵.

Uz prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača, potrošač je dužan priložiti:

- potvrdu da pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma nije uspio;
- popis imovine i obveza;
- plan ispunjenja obveza.

U slučaju da potrošač uz prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača ne podnese navedene isprave, sud će prijedlog odbaciti.

4.6.2. Troškovi postupka**ističemo...**

Sukladno čl. 45. Zakona, troškove postupka stečaja potrošača predujmljuje potrošač u paušalnom iznosu koji odredi sud, a koji ne može biti manji od 1.000,00 kuna.

U slučaju da potrošač nije u mogućnosti predujmiti troškove postupka, a ima imovine, sud može odlučiti da se troškovi postupka predujme iz proračunskih sredstava, a predujmljeni troškovi postupka naknade prioritarno iz unovčene imovine potrošača. Ako potrošač nije u mogućnosti predujmiti troškove postupka, a nema imovine, može se osloboditi obveze uplate predujma na način i uz pretpostavke propisane posebnim propisom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć. Što se tiče vjerovnika, svaki vjerovnik snosi svoje troškove postupka.

4.6.3. Zastoj postupka radi pokušaja sklapanja sporazuma

Potrošač i vjerovnici mogu suglasno prije donošenja rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača, zatražiti od suda zastoj postupka radi pokušaja sklapanja sporazuma. Ovaj zastoj postupka može trajati najdulje tri mjeseca¹⁶. Nakon isteka roka od tri mjeseca sud će nastaviti postupak po službenoj dužnosti.

4.6.4. Pripremno ročište

Prije donošenja odluke o otvaranju postupka stečaja potrošača sud će zakazati pripremno ročište na kojem će se raspravljati i glasovati o planu ispunjenja obveza. Poziv za pripremno ročište objavljuje se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova zajedno s popisom imovine i obveza i planom ispunjenja obveza. U objavi će biti istaknuto da svatko može obaviti uvid u popis imovine i obveza i plan ispunjenja obveza u pisarnici nadležnog suda. Vrijeme između objave poziva za pripremno ročište i pripremnog ročišta ne može biti kraće od 60 dana.

Poziv za pripremno ročište sadržava poziv vjerovnicima da se očituju na plan ispunjenja obveza u roku od 30 dana od objave poziva za pripremno ročište na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova.

ističemo...

Vjerovnici čije tražbine nisu sadržane u popisu imovine i obveza niti su pri izradi plana ispunjenja obveza uzete u obzir mogu zahtijevati njihovo namirenje samo ako su u roku od 30 dana od objave poziva za pripremno ročište podnijele zahtjev za dopunu, ili izmjenu popisa.

U pozivu za pripremno ročište sud će upozoriti na pravne posljedice koje će nastupiti zbog propuštanja roka za podnošenje zahtjeva za dopunu, ili izmjenu popisa.

4.6.5. Plan ispunjenja obveza

Sukladno čl. 49. Zakona, pripremno ročište započinje razmatranjem plana ispunjenja obveza. Plan ispunjenja obveza može se na prijedlog pojedinih vjerovnika, ili potrošača dopuniti, ili izmijeniti. Svaki vjerovnik ima pravo zahtijevati provjeru i dopunu svih tražbina sadržanih u popisu imovine i obveza, pri čemu potrošač ima pravo zahtijevati provjeru svih tražbina koje se naknadno unose u plan na prijedlog vjerovnika. U slučaju da potrošač ili koji od vjerovnika ospori tražbinu vjerovnika, smatrat će se da plan ispunjenja obveza nije prihvaćen.

ističemo...

Ako se vjerovnik u roku od 30 dana od objave poziva za pripremno ročište nije izjasnio o planu ispunjenja obveza, smatra se da je dao svoj pristanak na plan.

U slučaju da nijedan vjerovnik nije uskratio pristanak na plan ispunjenja obveza, smatra se da je plan prihvaćen. Ako je koji od vjerovnika uskratio pristanak na plan ispunjenja obveza, potrošač može izmijeniti plan ispunjenja obveza u roku koji odredi sud. U tom slučaju sud će odgoditi pripremno ročište i ponoviti poziv za pripremno ročište sukladno čl. 47. Zakona. Prihvaćeni plan unosi se u zapisnik i ima učinak sudske nagodbe.

Sukladno čl. 51. st. 1. Zakona, u slučaju da svi vjerovnici ne daju svoj pristanak na plan ispunjenja obveza, sud svojom odlukom može nadomjestiti nedostajući pristanak vjerovnika ako:

- je većina svih vjerovnika prihvatila plan ispunjenja obveza;
- zbroj tražbina vjerovnika koji su dali svoj pristanak prelazi polovinu ukupnih tražbina i;
- se vjerovnik koji je uskratio pristanak planom ispunjenja obveza ne dovodi u (ekonomski) lošiji položaj od onoga u kojem bi bio u slučaju otvaranja postupka stečaja potrošača i oslobođenja od preostalih obveza.

Sud će ovu odluku donijeti nakon što omogući očitovanje vjerovnicima koji su uskratili pristanak na plan ispunjenja obveza. U slučaju da je u planu sadržan i pravni položaj različitih vjerovnika, na ročištu će se posebno raspraviti prava tih vjerovnika. Ako plan ispunjenja obveza bude prihvaćen, prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača smatra se povučenim. Sukladno čl. 52. Zakona, u slučaju da plan ispunjenja obveza ne bude prihvaćen, sud će otvoriti postupak stečaja potrošača uz primjenu pravila propisanih Zakonom.

5. Otvaranje postupka stečaja potrošača i pravne posljedice njegova otvaranja

Otvaranje postupka stečaja potrošača za sobom povlači određene pravne posljedice kako za samog potrošača tako i za vjerovnike.

¹⁵ Vidjeti pod 3.7.

¹⁶ Čl. 46. st. 2. Zakona.

ističemo...

Sud donosi rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača ako utvrdi postojanje stečajnoga razloga i ako na pripremnom ročištu nije prihvaćen plan ispunjenja obveza.

Rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača objavit će se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova istoga dana kad je donešeno.

5.1. Pravne posljedice otvaranja stečaja**ističemo...**

Sukladno čl. 57. Zakona, pravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača nastupaju trenutkom objave rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova.

U slučaju da rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača u povodu žalbe bude ukinuto, a u ponovnom postupku stečaj nad potrošačem bude opet otvoren, smatrat će se da su pravne posljedice otvaranja postupka nastupile od trenutka objave prvog rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova.

5.2. Slučajevi u kojima se otvoreni postupak stečaja potrošača ne provodi**ističemo...**

U slučaju da sud temeljem isprava koje se nalaze u sudskom spisu stekne uvjerenje da imovina potrošača koja bi ušla u stečajnu masu nije dovoljna ni za namirenje troškova postupka, ili je neznatne vrijednosti, donijet će odluku o otvaranju i zaključenju postupka stečaja potrošača te istodobno imenovati povjerenika i odrediti razdoblje provjere ponašanja u trajanju od pet godina.

Povjerenik će nakon zaključenja postupka, u razdoblju provjere ponašanja, u ime i za račun potrošača unovčavati imovinu potrošača i prikupljenim sredstvima namiriti nastale troškove postupka. O obavijenim radnjama povjerenik je dužan podnositi izvješća sudu. Ako potrošač u razdoblju provjere ponašanja stekne imovinu iz koje se mogu namiriti vjerovnici, na odgovarajući će se način primijeniti odredbe SZ-a o nastavljaju postupka radi naknadne diobe u slučajevima u kojima se otvoreni stečajni postupak ne provodi.

5.3. Slučajevi u kojima se otvoreni postupak stečaja potrošača provodi

Sukladno čl. 59. Zakona, u slučaju da sud stekne uvjerenje da su ispunjene pretpostavke za otvaranje postupka stečaja potrošača, ako Zakonom nije drukčije određeno, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe SZ-a o:

- stečajnim, izlučnim i različnim vjerovnicima;
- vjerovnicima stečajne mase;
- pravnim posljedicama otvaranja stečajnoga postupka;
- unovčenju stečajne mase i unovčenju predmeta na kojima postoji različno pravo i;

- namirenju stečajnih vjerovnika, osim odredbi o obustavi stečajnog postupka.

6. Stečajna masa i zaštita potrošača

U slučaju da Zakonom nije drukčije određeno, stečajna masa obuhvaća cjelokupnu imovinu potrošača koju je potrošač stekao do zaključenja stečajnoga postupka i imovinu koju će steći do isteka razdoblja provjere ponašanja, osim imovine na kojoj se ne može provesti ovrha sukladno Ovršnom zakonu¹⁷ (u nastavku teksta: OZ).

6.1. Bračna imovina i stečajna masa

Ako je otvoren postupak stečaja potrošača nad imovinom jednoga bračnog druga, udio toga bračnog druga u imovini bračnih drugova ulazi u stečajnu masu ako se na tom udjelu prema OZ-u može protiv dužnika provesti ovrha. Podjela imovine provest će se izvan postupka stečaja potrošača, na zahtjev povjerenika¹⁸.

6.2. Nasljedstvo

Sukladno čl. 62. Zakona, u slučaju da je potrošač stekao nasljedstvo, ili zapis prije otvaranja, ili tijekom postupka stečaja potrošača, samo se on ima pravo prihvatiti, ili odreći nasljedstva, ili ustupiti svoj nasljedni dio. Ako se potrošač odrekne nasljedstva, ili ustupi svoj nasljedni dio nakon otvaranja postupka stečaja potrošača, ili u tri godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača, sud će ocijeniti razloge takvog odricanja odnosno ustupanja te od kakvog je to utjecaja pri odluci o oslobođenju od preostalih obveza. Prije donošenja ove odluke, sud će saslušati vjerovnike i potrošača.

6.3. Zaštita dostojanstva potrošača i doma**6.3.1. Zaštita dostojanstva**

Pri unovčenju stečajne mase povjerenik je dužan voditi računa o dostojanstvu potrošača i o tome da potrošaču mjesečno ostane dovoljno sredstava za primjerene životne potrebe / primjereni životni standard.

ističemo...

Visinu potrebnih sredstava za primjerene životne potrebe određuje prema iznosu koji je izuzet od ovrhe u slučaju kada se ovrha provodi na plaći ovršenika.

Troškove stanovanja (najamnina, komunalne naknade, električna energija, plin, grijanje, voda, odvodnja i drugi troškovi stanovanja u skladu s posebnim propisima) potrošač samostalno namiruje iz sredstava koja su mu dodijeljena za primjerene životne potrebe.

Zakonom je zabranjeno je unovčenje imovine ispod najniže prodajne cijene po kojoj se pojedini dio imovine može prodati prema pravilima ovršnog postupka¹⁹. Sud može donijeti odluku da se neće unovčavati dijelovi imovine potrošača ako bi troškovi unovčenja bili veći od iznosa ostvarenog unovčenjem, u kojem slučaju će potrošaču odrediti rok u kojem mora na poseban račun povjerenika iz sredstava dodijeljenih za primjerene životne potrebe uplatiti iznos koji odgovara iznosu koji bi se ostvario unovčenjem. Nakon što potrošač uplati navedeni iznos, sud će odlučiti o prijedlogu za oslobođenje od preostalih obveza.

¹⁷ Nar. nov., br. 112/12, 25/13-Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pamičnom postupku i **93/14**.

¹⁸ Čl. 61. Zakona.

¹⁹ Čl. 63. st. 4. Zakona.

6.3.2. Zaštita doma

Sukladno čl. 64. Zakona, potrošač može predložiti da se do okončanja razdoblja provjere ponašanja ne prodaje nekretnina koja mu je potrebna za stanovanje:

- ako u vlasništvu nema drugu nekretninu i;
- nema na raspolaganju drugi smještaj niti ga je u mogućnosti osigurati.

Ovaj prijedlog potrošač je dužan pisano obrazložiti. Sud je dužan pozvati vjerovnike koji imaju razlučno pravo na nekretnini da se u roku od osam dana očituju o prijedlogu potrošača i izjasne daju li svoj pristanak.

O navedenom prijedlogu sud odlučuje sud u roku od 15 dana od dana podnošenja prijedloga odnosno isteka roka za očitovanje vjerovnika koji imaju razlučno pravo na nekretnini uzimajući u obzir da nekretnina mora biti razmjerna osnovnim stambenim potrebama potrošača. Sud može odlučiti da se nekretnina o kojoj se radi ne prodaje do okončanja razdoblja provjere ponašanja nakon kojeg razdoblja će ocijeniti svrhovitost prodaje nekretnine, vodeći računa o opsegu namirenja svih vjerovnika koji će se namiriti iz prodajne cijene nekretnine. Sud može bez odgode ukinuti ovu odluku ako utvrdi da potrošač ne ispunjava obveze propisane Zakonom.

Protiv navedenih odluka suda vjerovnici i potrošač mogu podnijeti žalbu u roku od tri dana od obavljene dostave. U slučaju da prodaju nekretnine potrošača koja mu je potrebna za stanovanje sud ocijeni svrhovitošću, sud će po službenoj dužnosti pokrenuti ovršni postupak radi naplate novčane tražbine te odrediti ovrhu na toj nekretnini. U ovršnom postupku nad nekretninom sudjeluje povjerenik s ovlastima ovrhovoditelja, troškovi prodaje plaćaju se iz plaćene kupovine, a vjerovnici se namiruju prema pravilima o namirenju stečajnih vjerovnika.

6.4. Imovina na kojoj postoji razlučno pravo

Na prijedlog povjerenika, razlučnog vjerovnika, ili potrošača sud može odlučiti da se u postupku stečaja potrošača imovina na kojoj postoji razlučno pravo unovči slobodnom pogodbom²⁰. U tom slučaju sud će odrediti rok za unovčenje slobodnom pogodbom. Ako se istekom roka koji odredi sud imovina na kojoj postoji razlučno pravo ne unovči slobodnom pogodbom, imovina će se unovčiti uz odgovarajuću primjenu pravila ovršnoga postupka. Važno je istaknuti kako je zabranjeno je unovčenje imovine na kojoj postoji razlučno pravo ispod polovine procijenjene vrijednosti svakog pojedinog dijela imovine.

6.5. Obavljanje samostalne djelatnosti

ističemo...

Sukladno čl. 66. Zakona, potrošač može nakon otvaranja postupka stečaja potrošača i u razdoblju provjere ponašanja zahtijevati od suda dopuštenje za obavljanje samostalne djelatnosti.

U zahtjevu je potrošač dužan navesti djelatnosti koje namjerava obavljati, planiranu dobit, ili dohodak te druge pretpostavke temeljem kojih bi sud mogao utvrditi osnovanost zahtjeva.

Nadalje, u zahtjevu potrošač može zatražiti da se iz stečajne mase izuzmu strojevi, oprema, materijal, ili drugi dio imovine potreban za obavljanje djelatnosti, osim nekretnina. U tom slučaju zahtjev mora

²⁰ Čl. 65. st. 1. Zakona.

sadržavati mjesečni iznos naknade za imovinu izuzetu iz stečajne mase koji se potrošač obvezuje uplaćivati u stečajnu masu. Mjesečni iznos naknade ne može biti veći od 1% tržišne vrijednosti dijela imovine koja je izuzeta iz stečajne mase.

Sud će, uz prethodno mišljenje povjerenika i vjerovnika, dopustiti obavljanje samostalne djelatnosti ako stekne uvjerenje da će potrošač obavljanjem djelatnosti ostvariti dobit, ili dohodak i da će biti u mogućnosti plaćati mjesečni iznos naknade za imovinu izuzetu iz stečajne mase. U svojoj odluci sud je dužan naznačiti dio imovine koji se izuzima iz stečajne mase i obvezati potrošača na plaćanje mjesečne naknade.

6.5.1. Ukidanje dopuštenja za obavljanje samostalne djelatnosti

Sud može na prijedlog povjerenika, ili vjerovnika ukinuti dopuštenje za obavljanje samostalne djelatnosti ako potrošač:

- redovito ne plaća mjesečnu naknadu za imovinu izuzetu iz stečajne mase;
- u izvješću o dobiti i gubitku iskaže gubitak, ili se takav gubitak utvrdi analizom, osim ako sud stekne uvjerenje da će potrošač u sljedećem razdoblju ostvariti dobit, ili dohodak, ili;
- ne ispunjava tekuće porezne obveze.

U slučaju da sud ukine dopuštenje za obavljanje samostalne djelatnosti, u stečajnu masu vratit će se izuzeti dio imovine i ostvarena dobit, ili dohodak, a neispunjene obveze nastale obavljanjem samostalne djelatnosti smatraju se troškovima postupka.

7. Zaključenje postupka stečaja potrošača

Kod zaključenja postupka stečaja potrošača povjerenik je najprije dužan sastaviti završni diobni popis o kojem se raspravlja na posebnom ročištu. Prigovore na završni diobni popis vjerovnici mogu podnijeti u roku od 15 dana od dana objave završnog diobnog popisa. Neobrazložene prigovore prvostupanjski sud će odbaciti bez pozivanja podnositelja na njihov ispravak ili dopunu.²¹

7.1. Zaključenje postupka stečaja potrošača

ističemo...

Rješenjem o zaključenju postupka stečaja potrošača sud će odrediti razdoblje provjere ponašanja koje ne može biti kraće od godinu dana ni duže od pet godina²¹.

Iznimno, potrošač se neće osloboditi od preostalih obveza i sud neće odrediti razdoblje provjere ponašanja ako:

- potrošač do zaključenja postupka stečaja potrošača izjavi da ne želi oslobođenje od preostalih obveza, ili;
- je potrošač u posljednjih deset godina koje su prethodile podnošenju prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača oslobođen od preostalih obveza, ili mu je oslobođenje uskraćeno.

Razdoblje provjere ponašanja počinje teći od pravomoćnosti rješenja o zaključenju postupka stečaja potrošača. Pravomoćno rješenje o zaključenju postupka stečaja potrošača sud je dužan dostaviti Ministarstvu pravosuđa.

²¹ Čl. 69. st. 1. Zakona.

8. Razdoblje provjere ponašanja i oslobođenja od preostalih obveza

U razdoblju provjere ponašanja povjerenik je dužan unovčavati i raspodjeljivati potrošačevu imovinu u skladu sa završnim diobnim popisom i odredbama Zakona. Imovina koja se ne unovči do isteka razdoblja provjere ponašanja u skladu sa završnim diobnim popisom, smatrat će se neunovčivim predmetom stečajne mase i ostaje potrošaču. U razdoblju provjere ponašanja potrošač ne može sklapati ugovore i obavljati druge pravne poslove, ili radnje koje se odnose na raspolaganje njegovom imovinom koja ulazi u stečajnu masu.

8.1. Prijelaz prava potrošača na povjerenika

U razdoblju provjere ponašanja na povjerenika prelazi pravo raspolaganja imovinskim pravima koja ulaze u stečajnu masu potrošača, ako Zakonom nije drukčije određeno. Pri tome povjerenik raspolaze imovinskim pravima u ime i za račun potrošača. Potrošač prenosi na povjerenika pravo raspolaganja imovinskim pravima izjavom o ustupu koju je dužan dati na zapisnik pred sudom i u kojoj je dužan navesti je li navedenim imovinskim pravima već prije raspolagao. U izjavi o ustupu potrošač je dužan izjaviti da je suglasan s time da se sva primanja, naknade i darovi koji nisu izuzeti od ovrhe u skladu s odredbama OZ-a isplaćuju na poseban transakcijski račun iz čl. 42. Zakona.

Tijekom trajanja ustupa, nad imovinom potrošača kojom povjerenik upravlja u ime i za račun potrošača, nije dopuštena ovrha u korist pojedinih vjerovnika. Sukladno čl. 72. st. 2. Zakona, ništetan je svaki sporazum između potrošača, ili drugih osoba i pojedinih vjerovnika na osnovi kojega bi koji od njih stekao neku posebnu prednost. S tražbinom iznosa obuhvaćenih izjavom o ustupu obvezana osoba može prebiti svoju tražbinu prema potrošaču samo ako bi ona u slučaju nastavka postupka stečaja potrošača imala pravo na prijeboj.

8.2. Obveze potrošača u razdoblju provjere ponašanja

U razdoblju provjere ponašanja potrošač je dužan sudu i povjereniku, na njihov zahtjev, dati obavijesti o svom poslu, ili svojim nastojanjima da nađe posao. Potrošač je dužan predati povjereniku imovinu koju stekne nasljeđivanjem, a ova imovina se unosi u stečajnu masu. Potrošač je dužan bez odgode prijaviti povjereniku svaku promjenu mjesta stanovanja, ili mjesta zaposlenja. Ako sud smatra potrebnim, uputit će potrošača u odgovarajuće savjetovalište radi poduke o financijski racionalnom ponašanju.

8.3. Rješenje o oslobođenju i uskrati oslobođenja od preostalih obveza

Sukladno čl. 74. Zakona, sud će donijeti rješenje o oslobođenju, ili uskrati oslobođenja od preostalih obveza nakon isteka razdoblja provjere ponašanja. Sud je prije donošenja ove odluke dužan zakazati ročište na kojem će pribaviti mišljenje vjerovnika, povjerenika i potrošača. Pravo na žalbu protiv rješenja o oslobođenju od preostalih obveza ima svaki vjerovnik koji je predložio sudu donijeti rješenje o uskrati oslobođenja od preostalih obveza, a pravo na žalbu protiv rješenja o uskrati oslobođenja od preostalih obveza potrošač. Sud će rješenjem uskratiti oslobođenje od preostalih obveza iz razloga navedenih u čl. 75. Zakona.

8.4. Oslobođenje od preostalih obveza

U slučaju da nisu ispunjene pretpostavke za donošenje rješenja o uskrati oslobođenja od preostalih obveza, sud će donijeti rješenje o

oslobođenju od preostalih obveza. Oslobođenje od preostalih obveza ima pravni učinak u odnosu na sve vjerovnike, uključujući i vjerovnike koji tražbinu nisu prijavili u postupku stečaja potrošača.

ističemo...

Pravomoćnošću rješenja o oslobođenju od preostalih obveza prestaju važiti izjave o ustupu, služba povjerenika i ograničenja prava potrošača.

Ipak, potrošač se ne može osloboditi svih obveza. Tako se, sukladno čl. 77. Zakona, rješenjem o oslobođenju od preostalih obveza potrošač ne može osloboditi:

- zakonske obveze na uzdržavanje djece, roditelja i drugih osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati;
- vraćanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, ili prekršajem;
- naknade štete nastale kaznenim djelom, ili prekršajem;
- naknade štete zbog smrti, ili teže tjelesne ozljede.

Na prijedlog nekog od vjerovnika sud će opozvati određeno oslobođenje potrošača od preostalih obveza ako se naknadno ustanovi da je potrošač koju od svojih dužnosti namjerno povrijedio, ili time znatno onemogućio namirenje vjerovnika. Prijedlog se može podnijeti u roku od godinu dana od pravomoćnosti odluke o oslobođenju potrošača od preostalih obveza. Pravodobni prijedlog vjerovnika dopušten je samo ako vjerovnik učini vjerojatnim da postoji neki od navedenih razloga i da vjerovnik prije pravomoćnosti odluke nije saznao da oni postoje.

Prije donošenja odluke o opozivu od preostalih obveza, sud će saslušati potrošača i povjerenika. Protiv ovog rješenja suda podnositelj prijedloga i potrošač imaju pravo na žalbu.

9. Zaključak

Sudski dio postupka stečaja potrošača pokreće se pred općinskim sudom nadležnim prema području na kojem potrošač ima prebivalište. Ovaj sudski dio postupka stečaja potrošača pokreće se na prijedlog potrošača u roku od tri mjeseca od dana izdavanja potvrde da pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma nije uspio. Načelno, sudski postupak stečaja potrošača može se podijeliti u dva stadija, pripremno ročište i otvaranje stečaja potrošača.

Pripremno ročište započinje razmatranjem plana ispunjenja obveza, a prihvaćeni plan ima učinak sudske nagodbe. Do otvaranja stečaja potrošača dolazi ako sud utvrdi postojanje stečajnoga razloga i ako na pripremnom ročištu nije prihvaćen plan ispunjenja obveza, pri čemu su moguće dvije odluke suda. U slučaju da postoji imovina potrošača, sud donosi rješenje o otvaranju stečaja potrošača i imenuje povjerenika. S druge strane, u slučaju da ne postoji imovina potrošača, sud donosi odluku o istovremenom otvaranju i zaključenju postupka, imenuje povjerenika i određuje razdoblje provjere ponašanja u trajanju od pet godina. Na kraju, treba istaknuti kako postupak stečaja potrošača, u zadnjih nekoliko mjeseci nakon donošenja Zakona, karakterizira intenzivna aktivnost usmjerena na donošenje cijelog niza podzakonskih propisa, čime je sada stvoren cjelovit sustav stečaja potrošača u RH, koji je dobio pozitivne ocjene i iz inozemstva.

